

## Spis treści

|                                     |   |
|-------------------------------------|---|
| Przedmowa - Hubert Łaskiewicz ..... | 3 |
|-------------------------------------|---|

### Eurazjatyckie imperium

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| Wprowadzenie .....                                | 21  |
| Rozdział 1. Od Moskwy do Rosji .....              | 26  |
| W służbie Mongołów .....                          | 27  |
| Kulikowe Pole: narodziny narodu .....             | 29  |
| Przemiana Rusi .....                              | 30  |
| Rozdział 2. Narodziny imperium .....              | 33  |
| Koniec Złotej Ordy .....                          | 34  |
| Niepowodzenie na Zachodzie .....                  | 41  |
| Syberia: nowa granica .....                       | 44  |
| Ukraina: krok ku Europie .....                    | 49  |
| Rozdział 3. W stronę imperium uniwersalnego ..... | 55  |
| „Okno” na Bałtyk .....                            | 55  |
| Polska pod dominacją .....                        | 61  |
| Na podbój Morza Czarnego .....                    | 66  |
| Kaukaz drogą do Indii? .....                      | 70  |
| Rozdział 4. Ekspansja kolonialna .....            | 73  |
| Kaukaz i Zakaukazie - królestwo złożoności .....  | 73  |
| Granica przesuwana coraz dalej .....              | 80  |
| W sercu islamu .....                              | 86  |
| Wyjście na Daleki Wschód .....                    | 92  |
| Rozdział 5. <i>Pax russica I</i> .....            | 97  |
| Integracja czy uszanowanie odmienności? .....     | 97  |
| Centralizacja i różnorodność .....                | 98  |
| Elity i kultury narodowe .....                    | 104 |

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| Rozdział 6. <i>Pax russica H.</i> .....                          | 112 |
| Pomysł na politykę wobec muzułmanów .....                        | 113 |
| Kompromis w Azji środkowej .....                                 | 116 |
| Watykan wrogiem .....                                            | 120 |
| Rozdział 7. „Biały car” ruszony z posad .....                    | 123 |
| Tradycja czy reforma? .....                                      | 124 |
| Święta wojna przeciw imperium .....                              | 128 |
| Kłęsa białego cara .....                                         | 131 |
| Przebudzenie świadomości narodowej .....                         | 134 |
| Zakaukazie w zamęcie .....                                       | 136 |
| Rewolucja kolonialna w Turkiestanie .....                        | 139 |
| Rozdział 8. Gdy otwierają się bramy „więzienia narodów” .....    | 146 |
| Zapomnieć o narodach .....                                       | 146 |
| Reformować czy burzyć imperium? .....                            | 148 |
| Wielki bunt na Stepie .....                                      | 156 |
| Rozpad imperium .....                                            | 158 |
| Rozdział 9. Formy samookreślenia .....                           | 166 |
| Silna władza centralna .....                                     | 167 |
| Samookreślenie pod nadzorem .....                                | 170 |
| Zamieszanie na Ukrainie i na Białorusi .....                     | 174 |
| Podzielony Kaukaz .....                                          | 186 |
| Czerwony sztandar przeciw zielonemu .....                        | 193 |
| Baku - kolonialne wyzwanie .....                                 | 201 |
| Rozdział 10. <i>Pax sovietica I. Kompromis polityczny</i> .....  | 204 |
| Akceptacja państwa .....                                         | 204 |
| Federalizm albo uznanie różnorodności .....                      | 206 |
| Konstytucja okresu przejściowego .....                           | 214 |
| Rehabilitacja państwa .....                                      | 216 |
| Partia ponad państwem .....                                      | 219 |
| Czas komunizmu narodowego .....                                  | 220 |
| Jedność partii gwarancją przyszłości .....                       | 227 |
| Rozdział 11. <i>Pax sovietica II. Kompromis kulturalny</i> ..... | 234 |
| Kultura łącząca to, co ogólne i to, co szczególne .....          | 235 |
| Jakie alfabety w edukacji? .....                                 | 241 |
| Rosyjska wielka „skrucha” .....                                  | 245 |

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| Przekształcone społeczeństwa narodowe .....         | 247 |
| Równość gospodarcza: zróżnicowanie polityczne ..... | 250 |
| Rozdział 12                                         |     |
| Wszyscy ludźmi sowieckimi .....                     | 258 |
| Żelazne lata .....                                  | 259 |
| Rehabilitacja Rosji.....                            | 266 |
| Wojna rosyjska.....                                 | 269 |
| Zdrada narodów .....                                | 276 |
| Ludzie sowieccy czy Rosjanie? .....                 | 278 |
| Powrót do utopii .....                              | 282 |
| Rozdział 13. Spękane imperium .....                 |     |
| Spustoszenia <i>pieriestrojki</i> .....             | 291 |
| Narodowe wybuchy .....                              | 295 |
| Agonia federalizmu .....                            | 307 |
| Koniec rozgrywki .....                              | 317 |
| Podsumowanie .....                                  | 319 |
| Mapy .....                                          | 340 |
| Słownik terminów .....                              | 345 |
| Indeks osób .....                                   | 349 |